

van het Benedenscheldebekken
Jaargang 1, nummer 1, januari 2011

Voorwoord

Het decreet Integraal Waterbeleid gaf eind 2003 het startschot voor een nieuwe integrale benadering van het waterbeleid. De eerste generatie (deel)bekkenbeheerplannen, die hieraan invulling geven, werden vastgesteld in 2009. Een deel van de acties uit de plannen is intussen uitgevoerd. Nog meer acties zijn in voorbereiding.

De recente watersnood toonde het nut van uitgevoerde investeringen aan, maar legde ook enkele knelpunten bloot. Dat er nog veel werk aan de winkel is om de vereiste goede watertoestand te bereiken, blijkt ook uit het onlangs goedgekeurde stroomgebiedbeheerplan voor de Schelde. Ook voor de verbetering van de kwaliteit van de waterbodems en de kwantitatieve toestand van het oppervlaktewater zijn er bijkomende inspanningen nodig.

Integraal waterbeleid belangt iedereen aan. Daarom brengen we u met een nieuwsbrief op de hoogte van wat er beweegt rond water in het Benedenscheldebekken. Betrokken ambtenaar, beleidsmaker of geïnteresseerde burger, met deze nieuwsbrief informeren we u over wat integraal waterbeleid kan betekenen in de praktijk.

We wensen u alvast veel leesplezier!

André Denys
Gouverneur van Oost-Vlaanderen
Covoorzitter van het Bekkenbestuur
van het Benedenscheldebekken

Cathy Berx
Gouverneur van Antwerpen
Covoorzitter van het Bekkenbestuur
van het Benedenscheldebekken

Impact overstromingen beperkt

In vergelijking met de rest van Vlaanderen bleef de schade in het Benedenscheldebekken door de overstromingen in het weekend van 13 november 2010 relatief beperkt. Enkel langs de Molenbeken in Merchtem, Londerzeel en Puurs bleek moeder natuur te sterk. Andere risicogebieden bleven echter gevrijwaard, zoals Merksem en Ekeren waar in september 1998 de wateroverlast nog een zware materiële tol eiste.

Accurate inspanningen van verschillende waterbeheerders hebben de woonzones gevrijwaard. We denken hierbij onder meer aan het inzetten van het nieuwe pompstation Lobroekdok, bijkomende berging door een deel van de Schijnkoker te voorzien als bergingsruimte voor de riolering van Merksem en het preventief afpompen van water ter hoogte van het pompstation Rode Weel op het moment dat de verhoogde watertoevoer zich aankondigde.

Wilt u weten welke acties om wateroverlast tegen te gaan nog meer gepland zijn op korte termijn, raadpleeg dan het bekkenbeheerplan op www.bekkenwerking.be/bekkens/benedenschelde.

Een grondige inventaris van de overstromde gebieden kan veel nuttige informatie opleveren. Het laat de waterbeheerders toe om hun modellen en overstromingskaarten te actualiseren en kan aangeven welke bijkomende maatregelen nodig zijn. Momenteel contacteert het bekkensecretariaat de gemeenten in het Benedenscheldebekken om de nodige gegevens in te winnen. Ook in de andere bekkens gebeurt deze oefening.

Speerpuntgebieden - met grote stappen vooruit

Op 8 oktober 2010 keurde de Vlaamse Regering de stroomgebiedbeheerplannen voor Schelde en Maas met bijhorend maatregelenprogramma goed. Deze plannen, die in heel Europa per stroomgebied worden opgemaakt in uitvoering van de kaderrichtlijn Water, hebben tot doel de toestand van het oppervlakte- en grondwater verder te verbeteren.

Bij de keuze van de maatregelen werden haalbaarheid en betaalbaarheid voor de verschillende doelgroepen afgewogen. Sommige maatregelen hebben echter een zeer hoge kostprijs en zullen daarom gebiedsgericht in speerpuntgebieden ingezet worden.

In Vlaanderen werden voor het beleidsdomein Leefmilieu, Natuur en Energie 15 speerpuntgebieden geselecteerd. In 7 speerpuntgebieden wil Vlaanderen tegen 2015 de voor Europa goede toestand bereiken, in de andere 8 een sterke verbetering realiseren. Van dit laatste type speerpuntgebied liggen er twee in het Benedenscheldebekken, namelijk de Vliet (Grote Molenbeek) en de Benedenvliet (Grote Struisbeek). Alle waterbeheerders engageren zich om tegen 2015 een belangrijke kwaliteitsverbetering in deze waterlopen te realiseren. De focus gaat hierbij niet enkel naar waterkwaliteit, maar ook naar onder meer verhoogde waterberging. De keuze voor Vliet en Benedenvliet is niet toevallig. De recente gebeurtenissen in Aartselaar, Hemiksem, Merchtem, Londerzeel en Puurs bewezen de kwetsbaarheid van de Benedenvliet en Vliet met betrekking tot waterberging.

Het beleidsdomein Mobiliteit en Openbare Werken selecteerde ook een aantal speerpuntgebieden en werkt in deze gebieden rond 3 thema's: sedimentruiming en baggerwerken; het Sigmaplan met de beveiliging tegen overstromingen voor Schelde, Rupel en Durme; en het verbeteren van de ecologie van waterwegen waaronder het wegwerken van migratieknelpunten voor dieren op de oevers.

Naar een betere waterkwaliteit

Als we de huidige kwaliteit van de waterlopen in het Benedenscheldebekken toetsen aan de te behalen goede toestand van de kaderrichtlijn Water, blijkt de afstand tot het streefdoel in vele gevallen nog erg groot. Toch tonen elk jaar meetresultaten aan dat de verdere uitbouw van de saneringsinfrastructuur bijdraagt tot het behalen van een ecologisch evenwichtige waterkwaliteit.

In 2009 werden in het Benedenscheldebekken 15 bovengemeentelijke (Vlaams gewest – Aquafin) projecten opgeleverd, in 2010 waren dit er maar liefst 20.

Aan deze bovengemeentelijke projecten zijn ook gemeentelijke inspanningen gekoppeld om de vuilvracht tot aan de woningen in te zamelen. Dit werpt zijn vruchten af. Zo lieten onder meer de Beverse Beek, de Waterloop van de Hoge Landen en enkele kleinere waterlopen als de Dijkgracht (Beveren) en de Blokstraatbeek (Sint-Gillis-Waas) een merkelijke kwaliteitsverbetering optekenen. In de Blokstraatbeek verbeterde de biologische kwaliteit zelfs spectaculair van zeer slecht in 2003 tot goed in 2009, dankzij de opvang van het afvalwater van 1.600 woningen in het centrum van Sint-Gillis-Waas. Ook in het zuiveringsgebied Ruisbroek (gemeenten Kapelle-op-den-Bos, Willebroek en Puurs) werden verschillende projecten opgeleverd, zoals de collector Kapelle-op-den-Bos en de verbindingsrioleringsanering Paallijkbeek. In Melle werd een rioolwaterzuiveringsstation met toevoercollector gebouwd, waardoor de waterkwaliteit van de Molenbeek-Gondebeek er sterk op vooruitgaat.

Wilt u meer informatie over projecten in uw buurt, kijk dan op <http://geoloket.vmm.be/saneringsinfrastructuur>.

Water in de stad - heel wat kansen

Doorheen de geschiedenis ontstonden heel wat steden en dorpen langs de oevers van een rivier of beek. Veel van deze waterlopen werden in de loop der jaren ingebuisd. De waterkwaliteit was zo slecht dat men het vuile water onder de grond stopte om geurhinder tegen te gaan. Later werden heel wat waterlopen ingebuisd om plaats te maken voor bebouwing en verkeer.

Het besef groeide dat water ook in stads- en dorpskernen een belangrijke rol vervult. Denken we maar aan waterberging, recreatie, natuurontwikkeling, Het moderne waterbeheer wil water dan ook terug zichtbaar maken voor de bewoners en bezoekers van de stads- en dorpskernen en de belevingswaarde van water opnieuw vergroten.

Via de actie "Water in de stad" uit het bekkenbeheerplan zal het bekkensecretariaat de mogelijke plaatsen waar water terug een vooraanstaande plaats in de stads- of dorpskern kan krijgen, inventariseren. De bedoeling ervan is het draagvlak voor water in de stad te verhogen, de waterloopbeheerders te ondersteunen bij het selecteren van projecten, en mee te zoeken naar financieringsmogelijkheden om deze projecten te realiseren.

Sigmaplan - project Kalkense Meersen in uitvoering

Het Sigmaplan beschermt iedereen die woont en werkt langs de getijderivieren. Dit is noodzakelijk, denk maar aan de rampzalige gevolgen van de overstromingen in 1953 en 1976. Bovendien neemt de kans op overstromingen toe als gevolg van de klimaatverandering. Het verhogen van dijken alleen biedt geen duurzame oplossing. De rivier heeft ook meer ruimte nodig.

In 2005 werd het geactualiseerde Sigmaplan door de Vlaamse Regering goedgekeurd. De opmaak en realisatie ervan gebeurt door Waterwegen en Zeekanaal NV (W&Z) met het Agentschap voor Natuur en Bos (ANB) als belangrijkste partner. Het geactualiseerde Sigmaplan is opgebouwd rond drie pijlers: veiligheid, toegankelijkheid en natuurlijkheid. Doel van het plan is het veilig laten samengaan van economische slagkracht, natuurherstel en scheepvaart. Het geactualiseerde Sigmaplan geeft bovendien gestalte aan een aantal Europese verplichtingen in verband met natuurherstel langs de Zeeschelde en haar tijgebonden zijrivieren.

In het najaar van 2010 werd de realisatie van de Sigmacluster Kalkense Meersen aangevat, die zich uitstrekt over de gemeenten Berlare, Laarne, Wetteren en Wichelen. Dit project omvat een ontpoldering, het verhogen van de bestaande Scheldebijk, werken aan de waterkering en de aanleg van gecontroleerde overstromingsgebieden (Bergenmeersen, Wijmeers 1 en Paardenweide) en wetlands (Paardebroek en Kalkense Meersen). Deze realisaties zijn eveneens verbonden aan acties 1.1.4 en 1.2.3 van het bekkenbeheerplan Benedenscheldebekken. Het project geeft ook de nodige aandacht aan recreatie. Zo worden nieuwe vlottende veersteigers voor het Schellebelleveer aangelegd.

Meer informatie over dit project en overige Sigma-clusters vindt u op www.sigmaplan.be.

Zwarte Beek opgewaarderd

Om de wateroverlast in het valleigebied van de Zwarte Beek in Ekeren en Kapellen aan te pakken, werd de Zwarte Beek geherprofileerd in Kapellen en werd er een bypass of extra verbinding met de Pluymbeek aangelegd in Ekeren. Tijdens het weekend van 13 november 2010 deed er zich in deze omgeving alvast geen wateroverlast meer voor.

In september 1998 en in augustus 2002 kregen diverse straten in Ekeren en Kapellen het zwaar te verduren. Boosdoener was telkens de Zwarte Beek, die het teveel aan water niet kon slikken. Om de terugkerende problematiek duurzaam op te lossen, liet de provincie Antwerpen een studie van de waterhuishouding uitvoeren. Deze studie leverde een reeks maatregelen op om twee woonwijken extra te beschermen bij extreme weersomstandigheden. In 2009 werden twee maatregelen uitgevoerd, gesubsidieerd door het Rubiconfonds.

1. Herprofilering van de Zwarte Beek

Ter hoogte van de Prinsendreef en Koningin Astridlaan in Kapellen was de Zwarte Beek over een lengte van enkele honderden meters overwelfd met te kleine buizen, die in slechte staat waren en snel

dichtslibden. Bij hevige regen kwam het teveel aan water dan ook regelmatig in tuinen en woningen terecht. Om aan deze toestand een einde te maken, werden bestaande inbuizingen zoveel mogelijk verwijderd om de waterloop opnieuw in zijn oorspronkelijke bedding te laten stromen. Ter hoogte van het rusthuis Plantijn werd de Zwarte Beek ook gedeeltelijk verlegd.

2. Bypass van de Zwarte Beek naar de Pluymbeek

In de omgeving van de Veldstraat en Klein Heiken te Kapellen en de Puihoek te Ekeren kreeg de Zwarte Beek een bypass of extra verbinding naar de Pluymbeek. Langs deze weg kunnen piekvolumes bij zware regenval over beide waterlopen verdeeld worden. De bypass ligt volledig in landbouwzone, het bestaande tracé van de Zwarte Beek blijft behouden. Daarnaast zijn de bestaande versmallingen ook ter hoogte van de Veldstraat en tussen het Klein Heiken en de Mariahoeve zoveel mogelijk verwijderd om de doorstroming ook hier te verbeteren.

Voor meer informatie over deze projecten kan u zich wenden tot Wendi Sturm van de provincie Antwerpen (wendi.sturm@admin.provant.be).

De bekkenstructuren, hoe zit dat nu precies?

Overleg tussen de waterbeheerders en betrokkenen is één van de belangrijkste pijlers van het integraal waterbeleid. Om dat overleg te organiseren heeft elk bekken haar eigen overlegstructuren: het bekkenbestuur, het bekkensecretariaat en de bekkenraad.

Het bekkenbestuur is het bestuurlijke niveau van het bekken. Hierin zetelen vertegenwoordigers van het Vlaamse Gewest en mandatarissen van de provincies en de deelbekkens. In het Benedenscheldebekken vergadert het bekkenbestuur onder covoorzitterschap van gouverneur Cathy Berx (provincie Antwerpen) en gouverneur André Denys (provincie Oost-Vlaanderen).

Ook het middenveld krijgt inspraak in het waterbeleid van het bekken. De bekkenraad vertegenwoordigt de maatschappelijke belangengroepen die betrokken zijn bij het integraal waterbeleid, zoals landbouw, natuur, en werkgeversorganisaties en wordt voorgezeten door de bekkencoördinator.

Het bekkensecretariaat is de ambtelijke pijler die instaat voor de dagelijkse werking van het bekken. De leiding van het bekkensecretariaat ligt bij de bekkencoördinator. In het bekkensecretariaat werken mensen samen van het beleidsdomein Mobiliteit en Openbare Werken, het beleidsdomein, Leefmilieu, Natuur en Energie en het beleidsdomein Ruimtelijke Ordening, Woonbeleid en Onroerend Erfgoed. Ook de betrokken provincies werken structureel mee aan de opdrachten van het bekkensecretariaat. Het bekkensecretariaat wordt in haar opdrachten bijgestaan door het ambtelijk bekkenoverleg. Dit bestaat onder meer uit vertegenwoordigers van gewestelijke administraties, provincies en deelbekkens.

Wilt u graag meer informatie over de werking van de bekkenstructuren, neem dan een kijkje op www.bekkenwerking.be.

Wenst u deze nieuwsbrief niet langer digitaal te ontvangen? Stuur dan een e-mail met als titel "uitschrijven" naar benedenschelde-sec@wenz.be

Deze nieuwsbrief wordt samengesteld door het bekkensecretariaat Benedenscheldebekken. Suggesties of andere opmerkingen zijn welkom.

Contactpersoon: Evelien De Vylder, bekkencoördinator, T 03 224 67 09, benedenschelde-sec@wenz.be